

26
I 7. N.
TÄNKAR
OM
NÖDVÄNDIGHETEN
AF
OECONOMISK
KUNDSKAP
FÖR
LAGSTIFTANDE
MAGTEN,

I MED VEDERBÖRANDES SAMTYCKE,
Under DIRECTEUREN öfver Plantagerne i Finland, Chemie
PROFESSOREN samt LEDAMOTEN af Kongl. Svenska
Vetenskaps Academien,

HERR PEHR ADRIAN
G A D D S

INSEENDE,

Såsom et Academiskt Snilleprof
Utgifvit och försvarat
af

JOHAN TIMM,

Österbotninge.

I Åbo Academiens Öfre Lårofal för midd. den 5. Okt. 1765.

ÅBO Tryckt hos J. C. FRENCKELL,

Mr. Mag. Chydhra

Kongl. Maj:ts
Högtbetrodde Man och Præsident i Åbo Hof-Rätt,
Högvälborne

**H E R R A D A M
FREDENSTJERNA.**

Så

Välborne, Högädle och Vidtlagarne Her.

Herr CARL LAGERBORG.

Herr CARL KROOK.

Herr JACOB NEUMAN.

Herr JOHAN ERLAND TÖRN.

Herr MICHAEL LILIUS.

Herr HENRIC PIPPING.

Herr GUSTAV IDMAN.

Herr HENRIC HASSELBOM.

Mine Nåd-

Edra Excellencer, samt Höglof. Kongl. Hof-Rätten, hvars
mig, såsom et vedermåle, af min underdånödmjukaste
angår nödvändigheten af Oeconomisk kundskap för Lag-
seende til sit eget värde, så mycket mera vara Edra Exellencer
Lagars handhafvande ej ringa lättas och beqvämligast verkstäl-
Den Högfte uppehålle Edra Exellencer och samtelige
öfönskelig fällhet, ständig hög trefnad och välmågo, det är

Edra

Högloflige

underdån-
JOHAN

Kongl. Maj:ts
Högtbetrodde Man, President och vice President,
samt Riddare af Kongl. Maj:ts Nordstjerne-Orden,
Högvalborne

HERR JOHAN LAGERFLYCHT,

ock

rar Hof-Rätts-Råd och Assessorer

Herr CHRISTIAN RAPPE.

Herr CARL BROTTTERUS.

Herr PETTER JUSLEEN.

Herr LARS SCHULTZ.

Herr SAMUEL EHRENMALM.

Herr JOHAN IGNATIUS.

Herr PETTER von TÖRNE.

Gunstige Herrar.

rättrådighet är Lyfande öfver hela Landet, underskrif jag
vördnad, tilägna detta Academiska arbete. Ämnet däraf,
stiftande Magten, hvilket jag underdånödmjukast hoppas, i an-
samt Höglof. Kongl. Hof-Rätten til nöjes, som alla Borgerliga
les, när de vid behörigt ljus blifvit stadgade och utgifne.
Höglof. Kongl. Hof-Rättens Högtyrdade Ledamöter vid all
dens upriktiga önskan, som med djupaste vördnad framhärda

Excellencers

samt

Kongl. Hof-Rättens

ödmjukaste tjänare

TIMM.

Commissions Ländtmätaren

Ådel och Högaktad

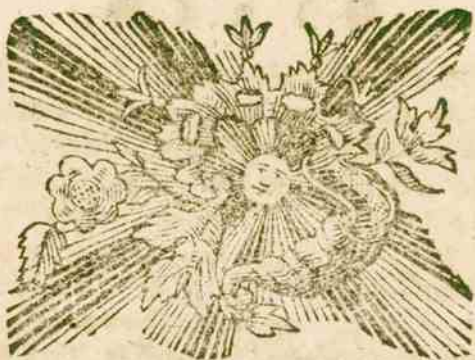
Herr ERIC TULINDBERG,

Min Högtärade kära Morbror.

Omsider har den glada och länge efterlängtade dagen up-
ruanit, på hvilken mig den lyckan vederfares, at få
offenteligen ådagalägga den vördnad som i mitt inre
bor, för de många välgärningar och det myckna goda, hvar-
med min kära Morbroder mig ifrån min barndom hugna
behagat. Jag finner ock min skuld härföre så mycket mer
förökad, när jag efterfinnar det Min kära Morbror alltid af
et godt och gladt hjerta, haft all omtanka och omkost-
nad för mitt väl ospard. Tillåt min värdaste Morbror, at
jag med stillatigande förbigår et vidlyftigt uprepande af
Eder stora ömhet emot mig, åtankan däraf förvares last me-
ra af mig, uti et vördnadsfullt hjerta. Detta ringa Aca-
demiska arbete är äfven et bevis af Eder godhet och en
frugt af Eder möda och omkostnad. Min upriktigaste ön-
skan är och blifver, at den Aldrahögsta och Nädigste GU-
den värdes göra min kära Morbrors lefnad lätt, fäll och
mångårig, samt slutet af Dets vandel lycksaligt. Jag har
äran at med ständig högaktning framhärda

Min Högtärade kära Morbrors

Ödmjuka tjänare
JOHAN TIMM.

§. 1.

Som ändamålet af all säll och Borgerlig sammanlesnad, är en okränk't Borgerlig frihet, nödig styrka och förmögenhet samt ofstörd sâkerhet, för lif, åra och egendom, så hafva ock Borgerliga Lagar desse trenne omständigheter, för des Hufvudändamål. Frihet utan Borgerlig sâkerhet, är en liten försmak af mänsklig sâllhet, utan des beständiga nyttjande; sâkerhet utan Borgerlig frihet, är kropp utan lif och anda; sâkerhet utan nödig styrka och förmögenhet, är et infegäl på armod och uselhet.

§. 2:

Borgerliga Lagar, äro de rättessnören, hvarest Medborgare i et Samhälle utöfva sina skyldigheter

A

heter, at vinna ändamålet af en fäll Borgerlig sammanlesnad §. 1. och *Lagstiftande* kallas den *Magten*, som åger rättighet, och hvilken åligger, at både stadga och främja til fullföljd slike Samhällets Lagar.

§. 3.

Jemte talrikhet af sediga och arbetsamma Inbyggare, består et *Samhälles styrka* och förmögenhet i jordens tiltagande afkomster, nyttige handaflogder, handel och tilräckelige bytespanter eller Penningar, samt kallas den vetenskapen, som underrättar oss om medel at vinna alt detta, *Oeconomie* eller *Hushålls vetenskap*. Förutan behörig Folkrikhet kan et Lands naturliga förmoner ej håfvas och upodlas, eller des rättigheter försvaras. Uppå Jordens afkomst, nyttiga slögder och handel, grundar sig folkets näring; nyttiga näringar öka Folkstammen; men desse kunna åter icke upbringas eller ställas i gång, utan nödige bytespanter eller Penningar.

§. 4.

Den del af Hushålls vetenskapen, som i des vidd i får-, meddelar oss kundskap at rätt kunna med förmon idka Landtkötsel, sköta Bergverk och sysselsätta oss med nyttiga handaflogder och handel, kallas *Oeconomia Privata*.

Oeconomia Publica; upgifver och handhafver åter de medel, hvarigenom inbyggarenas talrikhet kan ökas, deras göromål, med lämpa och ordning ledas til nyttiga näringars upkomst, samt utmärker

ker sättet huru så nödige inkomster til Samhällets allmänna behof, kunna samlas, som ock huru landets Penningarörelse skal styras och ledas til gagnande näringsars upkomst, rörelse, bestånd och tillväxt.

§. 5.

Den allmänna Hushålls vetenskapen fördelas i grund häraf af Publicisterne med rätta i *Politie*- och *Cameral*-Vetenskap; den förra vårdar sig om Inbyggarens underhåll, hälssa; har försorg om de fattiga och odygdigas förbättring; bibehåller god ordning emellan dem och näringsfången, samt förjer så för deras som Inbyggarens bekvämlighet. Cameral Vetenskapen upgifver åter de lämpeligaste sätt til Skatt och Utlågor, samt visar huru i Staten Penningarörelsen skal ledas til näringsarnes upkomst.

§. 6.

Som Borgerliga Lagarne, åro de rättesnören, hvarigenom åndamålet af en säll Borgerlig sammanlesnad vinnes §. 2. åndamålet af en säll Borgerlig sammanlesnad är nödig styrka och förmögenhet i Staten §. 1. Vetenskapen som underrättar oss om medel at vinna nödig styrka och förmögenhet i et Samhälle, är Oeconomisk kundskap §. 3. Lagstiftande Magten kallas den, hvilken åger rättighet och det åligger at stadga och främja til värfställighet sådana Lagar, hvarigenom åndamålet af en säll Borgerlig sammanlesnad vinnes §. 2. så följer straxt af alt detta tydeligen, at ingen Vetenskap

för den Lagstiftande Magten, kan vara mera nödig och oumbärlig, än oeconomisk kundskap. At dock något närmare bevisa detta, så åtager jag mig friheten, at i en och annan del af Lagstiftande Magtens utöfning, sådant ådaga lägga, hvilket til den Gunstige Läsarens bevägna omdöme här underställes.

§. 7.

I et välbestält Samhälle förefalla Lagar, som hafva afseende så på Oeconomia Publica som Privata; i synnerhet är Landtskötselens upkomst och trefnad et värdigt föremål, för den Lagstiftande Magten. Förrän några förnuftiga och nyttiga Lagar til denna närings uphjelpande kunna stadgas, så är straxt nödigt at veta förut, hvilka Landtskötselens afkomster kunna vara tillräckelige, så för inrikes consumtion, som til utrikes utskeppning, hvilka endast förstå til inrikes behof, och hvad slags Landsproducter icke en gång kunna undsättas egna nödtorfter; hvilka Landtbrukets afdråger de äro, som väl kunde svara emot inländiskt bruk; men som dock i Landet ej vårdas, samt hvad slags utrikes afvel och växter i Landets Climat igenom flitig ans och skötsel kunna updrivas: men at rätt kunna pröfva alla desse omständigheter, därtill fordras ej ringa välgrundad och vidsträckt kundskap i Oeconomien.

§. 8.

I anseende til åkerbruket, som är den förnämsta näring, hvaraf största myckenheten människor haf-

hafva sin föda, så är högst angelägit, at den Lagstiftande Magten §. 2. är kännare af de hufvudsakeliga omständigheter, hvarpå des rätta häfd beror, och hvad som måst kan lägga hinder för frodig växt och Gröda i Landet. I vår allmänna Lag, och i Byggn. Bl. är mycket välgrundadt stadgat, om husbygnad, stångfel, dikning, om åverkan i åker, ång, skog, fiskevatn och dylikt, samt är i synnerhet i B. Bl. VI. och XXVII. Cap. utmärkt, huru åker och ång vid ansvar skola häfdas; men manne åboe, som igenom nyttige jordblanningar ur akt låtit förbättra sin åkerjord, försummat rätta sänings- samt skördetiden, och hvilken efterfatt at plöga sin åkerjord trenne gånger om året, (sand och klappurmylla undantagit,) samt hvilken missvårdat at göra nyttiga gödsel samlingar; ej godt och besådt ången åfven som åkergårdet, icke ån mera gjort sig förfallen til laga pligt och ansvar.

§. 9.

Som Sverige i anseende til des bördiga åkerjord och lämpeliga Climate, af sielfva naturen är ånnadt och danat, för et indrågtigt åkerbruk och en trefven Landtskötsel, så förtjenar så mycket mera denna näring, hos oss, Lagstiftande Magtens upmärksamhet. Den har ock ifrån äldre tider tillbaka, varit i ömaste åtanka; Så är af våra häfdahandlingar bekant, at den makalösa och stora Konung Gustav den Första i des Mandat af den 19 April 1555 redan skarpsynt infett

de omständigheter, hvarpå Landtsköttselens upkomst målt grundar sig. Af honom förmanas i detta Påbud Landets inbyggare til Hemmans klyfning; dem som vilja anlägga Nybyggen, lovas Publik hjälp och understöd; men varnas tillika at icke mera uptaga än de förmå hafva. Konung Erich den XIV yrkar på det samma i des förordnande, gifvit Stockholm den 1 Maji 1563. Och som då i Sverige af mycket rågn efter skördetiden, Såden allmänt blifvit skadd på åkrarne; så upmuntras Invånarena, at efter hans Salige Herr Faders råd, antaga och lägga sig til Rior, såsom i Finland brukeligt var.

§. 10.

I Romerske Lagarne finner man redan anledning därtill, huru under Lagens noga upsligt var tagit, at i olaga tid och af vissa slags få, ång och betesmark ej måtte upbetas; *Plinius* gör redan en anmärkning här om i sin tid, och visste, at gäfs och ancor i synnerhet förstöra gråsvåxten, samt at deras träck uttorka gråset, och at de med sin starka hals uprycka gråsrötterne. Tå kåle uhr jorden är, skola Swijn ringade warda, at de ej må böka up gråsmarcken, stadgar vår allmänna Lag i B. Bl. XI Cap. 4 §. men om Landbo och åboe sielf med sentida höstbete eller otidig boskaps trampning om våren upbökat gråsrötterne, dem afbetat, och skadt sine ångar, därför är, (oansedt 1719 års förnyade Quartersordning, vårbetet af ångar, vid fyratio mark

mark Silfvermynts plikt andra förbjuder,) han dock ej stald til Laga ansvar i samma Balks XXVII. Capitel.

§. 11.

Så i allhånna Lagen, som i våra Skogsordningar, och äfven i 1739 års förnyade Skogsordning, få år Ek, Bok, Apel och Oxel, såsom bärande träd i synnerhet tagne under Lagens helgd: men Alm, som är den ädlaste och yppersta trädart hvilken Norden frambringar; och som tilväxer mångfalt långsammare än de förra, samt i slögder och annat, vida öfverträffar dem alla i värde, har i brist af Oeconomisk underrättelse härom, dock ej kommit i lika öm åtanka.

§. 12.

Vide, Pil, Sålge och Ljung anses för den sämsta slags skog, samt äro de ock undantagne det Laga försvar, hvarmed annan skogväxt befriad är; men som dessa trädarter blomma tidigast och äro de förnämsta, om ej de endaste, som vårtiden med sina Blommor gifva Bien föda; Ljung äfven för Bi är en alt för tjenlig och outhärlig växt; så borde säkert den, som slik skogväxt, uppenbart eller hemligen utöder, på de orter där Bi underhållas, ej med mindre rätt plikta efter Missg. Balkens XLII. Cap. 2. §. än som nu om Biens bortsnappande där stadgat är.

§. 13.

§. 13.

At bränna up skogen til markens afrödning; det är et af Nordens äldsta åkerbruksfätt. Sedan, mera Oeconomisk kundskap uplyst oss, har den Lagstiftande Magten dock funnit nyttigt at därmed göra nyttiga inskränkningar; så förmår B. Bl. XIV. Cap. 1. §. at igenom svedjande ej bör bärande trä, masteträ, skeps- eller timmervirke skadas. Utom hågnad får ingen svedja, utan för muhlbete eller han åker och ång rödja vil §. 2. men trenne omständigheter tyckes härhos ock förtjena all Lagens upmärksamhet, 1) Svedjandets inskränkning efter jordmonernes art, alt efter det de mer eller mindre där af kunna skadas, 2) Svedjesfättets beskaffenhet, af hvilka det ena är mångfallt mera skogödande och skadeligt än det andra, 3) Orternas särskildta beskaffenhet, hvarefter skogen är mer eller mindre outhärlig, och huru vida, i dem, Skogs afdragter med bekvämlighet och på något lönande sätt kunna affåttas och användas til annan nytta eller icke?

§. 14.

I anseende til Bergverks näringen, så är Oeconomisk kundskap för Lagstiftande Magten än mera outhärlig. Vid stadgande om nya grufvors upptagande är straxt nödigt, at veta både beskaffenheten af Malmens särskildta halt, lager och gång; om i anseende därtill eller för medföljande strängsmälte bergarter och andra oartige mineralier, det kan-

kan anses åga företråde för et annat verk eller icke? Om skyldigheten för Bergslagen at underhålla des Odal grufvor, i hvilka god malm finnes på djupet, bör straxt uphåfvas, för det, malmen gemenligen up i dagen i dem, och i början af grufvans brytning, är oartig och sårre, m. m. hvarom så Kongl. Förordningen om Järnverk af den 15. December 1671 §. 3. som ock Kongl. Bergs-Collegii Bref af den 2 Sept. 1693 närmare stadga.

§. 15.

Som Järn, är et af Rikets förnämsta producter både til egit behof och til export i handel; så ligger i synnerhet hos oss mycken magt därpå, at Lagstiftande Magten åger tillräckeligt Oeconomiskt ljus om alt det, som igenom goda Lagars stadgande kan bidraga til des rätta halt och godhet. Trenne omständigheter tyckes i synnerhet de vara, som härvid förtjena Lagens upsikt, 1) en väl grundad urskilning vid malmens brytning, 2) tillsyn öfver masmästarne, vid Tackjärnets blåsning och 3) öfver hammarsmedarne vid sielfva Stångjärnets utsmide.

§. 16.

Hvad den första omständigheten angår, finnes väl i Instruction för Bergmästare af den 26 Novembr. 1669. något anført, som därtill hörer; men i anseende til vår tids kundskap om inblandade bergarters och mineraliers skiljaktiga verkan vid malmens rostning och smältning, så vore håri dock

mycket at tillägga. Huruvida masmåstaren må tillållas at rätt fullgöra sin skyldighet, det är äfven ej mindre granlaga. Om sielfva malmblanningen, och i hvad proportion såmre malm til den goda får inblandas, därom torde ock fordras närmare föreskrift, än Förordningen angående Järnverck af den 15 December 1671 och des 2. §. innehåller, at ej förtiga det uppå mas- eller smältugnens bygnad, figur, kolens proportion emot malmen och sielfva bålgharnes samt formlagets ställning, tackjärnets godhet mycket beror.

Som för Konung Gustav Adolphs tid i Sverige, den rätta järnmalmes smältningskonsten var föga bekant, utan i brist därpå mycket malm och kol förskämdes, så anfåg Högstbemålte Konung ock denne sak, värdig sin ömma åtanka, och inkallade främmande masmåstare, samt utkom redan då år 1638 den 6 November en Masmåstare ordning och den 25 November 1664 en Förordning, hvar efter Smältare och Råstvåndare borde rätta sig.

§. 17.

Är således Oeconomisk kundskap §. 4, nödig för Lagstiftande Magten, i anseende til Landtskötsel och Bergverks näringen, så är den ej mindre angelägen i anseende til goda Lagars stadgande för Manufacturer och Fabriquer. Huru nödvändig icke kundskapen om slögders särskilta art och beskaffenhet är, för Lagstiftande Magten, det är allmänt bekant; grunden til deras väl eller illa lämpade Privilegier igenfinnes här och icke annorstädes,

des. Hvarifrån skal i et Samhälle samlas ljus til Slögders lyckeliga och treffsamma inrättning, om icke ifrån denne vetenskapen? den utmärker så de lämpeligaste orter för dem i landet, utreder det sammanhang den ena slögdearten har med den andra som ock utvisar fättet huru manufacturer och Fabriquer i et Land så kunna inrättas, at igenom dem, Landtmans och de Handlandes interesse, hålles i en nyttig och gagnande jämnvigt.

§. 18.

Hvad hinder hafva icke olämpeliga Skråordningar lagt för slögders upkomst, äfven som mångslögd och en aldeles oinskränkt slögdefrihet förorsakat klåperi i Slögder, och förskämt de ädlaste råämnen; men at rätt kunna vidtaga en nyttig och efter omständigheterna lämpad medelväg häruti, det kan endast en grundelig Oeconomisk kundskap utstaka. Hvarifrån fås underrättelse huruvida en eller annan slögd i mer eller mindre mon verkar på Samhällets väl? hvilka äro de hinder, som quäfja deras upkomst och trefnad, samt igenom hvad medel de kunna uphjälpas, i fall icke af Oeconomiska vetenskaper härtil upsöktes hjelpredor.

§. 19.

Lika nödig är Oeconomisk kundskap för Lagstiftande Magten vid Handelens handhafvande igenom goda Lagar. Utan ljus i Handels Historien och kundskap om de i Handelen medtåflande Nationers interesse, famlar man här i mörker om allsammans. Den upriktigaste nit, det ömaste hjerta för Fäder-

neslandets väl, far vilse om rätta ändamålet, samt gör mera skada än gagn utan en sådan nödig kundskap.

§. 20.

Som hvart och et Land har af Naturen sin särskilda belägenhet för handel; det äger förmoner och olägenheter häruti framför et annat; så böra Lagarne til Handelens upkomst alt därefter lämpas. Om Sjö- och Stapelstäder emellan i anseende til Handelens ökonstlade och tvångfria lopp bör vara någon skilnad eller icke? om förbud emot Landsköp hindrar eller främjar Handelens tilväxt; desse och flere betydande omständigheter, om dem kan af Lagstiftande Magten ej behörigt beslut fattas utan en vidsträckt grundelig insigt i Oeconomien.

§. 21.

I hvad gestalt, form och skapnad Landets produkter, efter utlänningars smak, tycke och behag böra uparbetas; om de i handel skola kunna vigt och med förmon affättas. Til hvad grad förädlade, utan Landets skada de kunna bortföras, til hvad myckenhet; hvilka varor få utskeppas med utländska Fartyg, och hvilka endast inhemska böra vara förbehållne; sådant och mångt annat stöder sig alt på en grundelig Oeconomisk kundskap.

§. 22.

Icke mindre visar sig nödvändigheten af Oeconomisk kundskap för Lagstiftare vid Politien Lagliga vård i et Land. Hvad för et ömt och vidsträckt föremål för Politien, är icke omsorgen för Inbyggarna.

garenas upfostran til nyttiga medborgare i Samhället? Huru mångfaldig kundskap ock utöfning af färskildte handalag fordras icke til underhållande af nödiga nåringar och til bestridande af skiljaktiga ämbeten? Om hvilket alt dock denne del af Oeconomien lämnar underrättelse. Hvad Lagar kan ock den stadga om folkets lefnad, som ej känner orsakerna hvaraf de härröra, eller vet medel och ändamålet hvarigenom och hvartil de skola ledas och styras.

§. 23.

*Politien*s åtgärd är, at igenom goda Lagar afvärja alt det som kan gifva anledning til ohälsa och ofundhet för Inbyggarena, det som förorsakar dyrbet i Landet och brist på brödföda, samt hvaraf skadeliga följder kunna upkomma för den allmänna trygg- och säkerheten: men med hvad säkerhet om ändamålets vinnande och öfvertygelse om Laglydnad kan Lagstiftande Magten i alt detta vidtaga nödige mått och steg, i fall icke af Oeconomisk kundskap, den är nog uplyst om rätta orsakerna til slike människofrätande olägenheter, har sig bekant de säkraste utvägar at kunna förekomma dem och tillika förstår at vara upmärksam äfven på ringa anledningar, då de äro förknippade med omständigheter af äfventyrliga följder.

§. 24.

Beqvämlig lefnad är ej mindre en billig, än angenäm följd, af mänsklig kundskap och omtänka; den är en vederqveckande belöning för slit och

skicklighet. Nödig beqvåmlighet fordras ock till sielfva näringsfångens obehindrade drift; deras bestånd och treffsamma tilväxt: men om de som stadga Lagar i denna del af Politien, icke af Oeconomiska grunder rätt känna beskaffenheten af en beqvåmlig lefnad, eller förmå inse des verkan på näringsfången, folkets flit och industrie, samt äro ej kunniga om hvad slags beqvåmlighet hvar och en näring efter sin särskildta art fordrar, och huru så därefter, som ort, tid och tilfälle den bör afmätas; så främja slike Lagar, oaktat all välmening, minst det påsyftade ändamålet.

§. 25.

Lagar som angå et Lands Cameral författningar, fordra ej mindre grundelig insigt i Oeconomien. Utan kundskap häruti, sättes all ting i oreda, och de nyttigaste näringar qvåfjas mera än de uphjälpas af olämpeliga Cameralstadgar. At igenom skatt och pålagor insamla Penningar til Staters allmänna behof, det är både billigt och högstnödigt; men at det må ske utan inbyggarenas förtryck och näringsfångens skada, därtill fordras mycken välgrundad Oeconomisk kundskap. Förbrukningsrântor äro de allmänna hos alla nationer och kunna dessa lätt utgöras, allenast de oundbärligaste nödtorfts varor ej mycket därmed betungas; men så vida desse ej följa näringarnes värde åt, så äro afvågnings rântor äfven nödige, som ock Taxeringsrântor, hvilka utgöras af näringar, som på en tid och

och ort äro nyttiga: men på en annan mindre angelägne.

§. 26.

Åkerbruk, spåda slögder och nys uptagne sten- och malmbrott, böra i synnerhet skonas, om ej aldeles befrias för utgifter, samt är nödigt, at efter nåringarnes beskaffenhet och tilväxt, skatten utgöres; så beräknas ock hos oss efter Resolution på Allmogens besvär 1734 §. 34, Tiondejårnet tre dagar efter blåsningen; men vid nya masugnars upfattande först efter siunde dygnet, förutan de förut omnämnde trenne, så kallade lerblåsningsdygnen.

§. 27.

Vid Mynt-Förordningars utfärdande är ock Oeconomisk kundskap högstnödig. Som Guld- och Silfvermynt äro de säkraste bytespanter i handel, så fordrar försigtigheten, at myntfoten i et Samhälle rättas så i proportion efter andra medhandlande Nationers mynts värde och godhet, som ock at myntforterne sig emellan efter hufvudmyntet, äro i behörigt förhållande, samt at myntet til sit räknevärde ej förhöjes eller fälles, som alltid medförer skadeliga fölgder, och ofta förstör et Lands utrikes handel.

§. 28.

I fall, i et samhälle saknas Penningrörelse af reelt mynt i proportion emot den Penningestock, som emot lika varumängd hos andra medhandlande Nationer röres, så kan väl uppå allmänna Credit

ditens grund, Penningrörelsen i Landet igenom Creditmynt med all säkerhet och allmän förmon ökas; men då bör ock förut vara utredt, om Samhället är i undervigt med handelen eller icke; roulancen af det repræsentative myntet, bör inskränkas inom viss tid; ju kortare des bättre; Efter utrönt förfarenhet bör det emellan nåringarna löpande Creditmyntet ej utgöra mera än högst trefierdedelar emot den redbara myntstocken. I fall ock Creditmynt, som grundar sig på Landtägendoms värde, antages at roulera til näringsfångens upkomst; så kan sådant äfven alltid ske til et Lands förmon; men då är ock nödigt, at den därigenom ökte Penningestocken användes til nåringars utvidgande, som tilverka effecter af första nödvändighets graden för inbyggarena, och at Penningelånen på fast ägendom ej ske på en gång, utan efter det de bevisligen och verkligen blifvit använde, til samma fastigheters förbättring, och varumängdens ökande i Landet, så at Penningrörelse och arbetsrörelse alltid följas åt. Hvilket alt med mångt annat nog utmärker huru nödvändig Oeconomisk kundskap är för den Lagstiftande Magten.

G. A. Å.

